

Preek Israelzondag 3 oktober 1999 Hege Stins SOW

Lezingen: Psalm 118 en Deuteronomium 16, 13-17

Gemeente van Jezus,

Vreugde is een roeping!

Gelovigen, jood en heiden worden door de Schrift opgeroepen zich te verheugen.

Vreugde is een roeping!

En de bijbel is het boek van de blijdschap. Vele honderden keren vindt je in de bijbel woorden als: Blijdschap, vreugde, zich verheugen of vrolijkheid. De bijbel is het boek van de vreugde.

De Schriften roepen ons tot vreugde.

Maar daarmee maakt de bijbel op ons toch wat een onwerkelijke indruk. Want de werkelijkheid waarin wij staan geeft immers vaak allesbehalve aanleiding tot blijdschap en vreugde. En wat er in de wereld allemaal gebeurt is eerder benauwend dan verheugend. En in ons persoonlijk leven is vreugde vaak ver te zoeken.

Maar toch: De Schriften roepen ons tot vreugde. Oude en nieuwe testament. In de Fillipenzenbrief horen we tot ons zeggen: 'Verblijdt u in de Heer ten allen tijde!' Verblijdt u: Een theoloog noemde die twee woorden treffend: De kortste en duidelijkste regel voor de kerk.

De Schriften roepen ons tot vreugde.

Vreugde waarover? Vreugde over wie en waartoe?

Deze israelzondag valt dit jaar precies samen met het joodse feest: Simchat Tora. Vreugde om de Tora, betekent dat, meestal wordt dit feest in het nederlands 'vreugde der wet genoemd', maar dat vind ik wat verwarrend. Beter is om te vertalen: vreugde om de goddelijke onderwijzing.

Hoe dan ook: Bij het feest van Simchat Tora wordt in de synagoge de lezing van de eerste vijf bijbelboeken afgesloten, en vervolgens begint men weer te lezen bij het begin, Genesis 1. En onderwijl dansen de gelovigen met de rijk versierde Tora-rol door de synagoge. Ze dansen van vreugde, omdat ze blij zijn dat ze altijd het woord van God bij zich hebben. De joodse gemeenschap laat wereldwijd zien: De Tora daar zijn wij nooit mee klaar, de Tora wijkt niet van onze zijde, God wijkt niet van onze zijde. Of zoals een andere jood het uitdrukte: 'De jood is nooit alleen voor gods aangezicht; de Tora is altijd bij hem.'

Simchat Tora is een feest van intense vreugde voor mannen, vrouwen en kinderen.

De Schriften roepen ons tot vreugde. Vreugde waartoe? Vreugde om God die ons altijd blijft zoeken, vreugde als uiting van liefde voor God die zijn woord geeft aan de wereld.

In navolging van de joodse gelovigen zouden wij eigenlijk vandaag moeten dansen van vreugde. Dansen omdat we delen in de vreugde van Israel. Wij zouden eigenlijk vandaag in de kerk moeten dansen, maar omdat we dat niet durven is het goed dat we ons hart dan maar laten dansen van vreugde.

Vreugde in een troosteloze wereld. Vreugde in een eenzame wereld.

Bron van die vreugde is God zelf, die doorgaat met de verlossing van de schepping uit haar nood en ellende.

Een gemeente die leeft vanuit de vreugde van de Schriften moet een gemeente zijn vol vreugde en dankbaarheid.

Daar lijkt het bij ons nog niet zo op, zou ik willen zeggen.

En vreugde past ook niet zo bij onze geloofsbeleving. Soms ben je het helemaal kwijt.

We proberen het wel eens op te roepen, met bekende liederen, of met hulp van kinderen, maar het blijft schipperen met onze vreugde.

Goed is het om dan te beseffen dat de bijbel nooit 'goedkoop' over vreugde spreekt.

En daarom wil ik kort stilstaan bij wat oude en nieuwe testament bedoelen met vreugde.

De vreugde bij het Loofhuttenfeest, waarover we lezen in Deuteronomium, is een vreugde die drie kenmerken heeft.

Het is in de eerste plaats de vreugde, die wij ook wel noemen 'het uit je dak gaan'. Uit dankbaarheid voor een rijke oogst, uit dankbaarheid voor een geslaagde zaak, ga je helemaal uit je dak. Ik moet dan denken aan dorpsfeesten, vroeger en nu waar arbeiders massaal volledig uit hun dak en door het lout gingen aan het einde van de zomer. Even afstand nemen van je eigen leventje, even totale ontspanning. Maar ook, zegt de Tora, even tot het besef komen dat je kleine leventje omringt wordt door een groter geheel, een groter perspectief, Gods rijk, zoals verwoord in de Schriften. Dit is de vreugde die al je zintuigen opent. Bijna zou je kunnen zeggen, bijna een goddelijke dronkenschap.

Maar de Tora vertelt ook over een vreugde, die steeds bedreigd wordt door wat er mis kan gaan in het leven. Vreugde om God raakt naar de achtergrond wanneer levens op het spel staan, wanneer bloed vloeit, wanneer de wapens spreken. Vreugde wordt bedreigd als Gods rijk wordt bedreigd. Maar er blijft bescheiden vreugde, want mijn diepste dieptepunt kan nooit het laatste woord zijn.

Er is ook het derde kenmerk van gelovige vreugde. En dat is wanneer je AMEN durft te zeggen of HALLELUJA durft te zingen, op al het goede dat God je geeft. Zoals ik op de kerkenzondag zei: Durven leven in de volle goedheid van God. Als je beseft hoe rijk gezegend je bent in vele opzichten, dan voel je diepe goddelijke vreugde.

Zo leert ons vandaag de Tora over de vreugde, die extase is, over de vreugde die bescheiden is en over de vreugde die dankbaarheid is.

Maar als gemeente van Jezus mogen we ook kijken naar het nieuwe testament. Ook daar is de vreugde prominent aanwezig. En nu is het zeer opvallend dat het griekse woord 'chara' (d.i. blijdschap) heel erg lijkt op het griekse woord 'charis' (d.i. genade). Tussen die beide, vreugde en genade, is een innige relatie. Blijdschap en genade gaan in het grieks terug op dezelfde stam. Paulus draagt ons dit thema heel vaak aan in zijn brieven.

En daarmee zegt het nieuwe testament tegen ons: Vreugde in je geloof is er, als je achter alle dingen de horizon van Gods genade ziet.

Achter alle dingen de horizon van Gods genade.

Dat is wezenlijk iets anders dan dat God overal de hand in heeft, maar het geeft ons vreugde, als wij achter alle dingen de horizon van Gods genade mogen zien.

Bedenk maar hoe het is, om uit dat besef dagelijks te leven. Dat je achter alle blijde momenten de horizon van God genade ziet, dat is niet zo moeilijk. Maar dat je ook achter de droevige of de verschrikkelijke dingen Gods genade wilt blijven zien, en daarmee zegt: Wat er ook gebeurt: God zal ons opvangen, bij Hem kunnen we altijd schuilen.

En dan kunnen we vandaaruit weer teruggaan naar de synagoge, waar de blijdschap en de vreugde vandaag gevierd wordt. Vraag aan een diep gelovige jood wat de grootste genade is in zijn bestaan, hij zal zeggen: De Tora. De goddelijke wijsheid die onder ons is. De wijsheid waar we in door blijven lezen, oneindige eeuwige wijsheid.

We vieren vandaag onze verbondenheid met Israel. In alle bescheidenheid vieren we dat, uit respect voor de joodse traditie. Van hen leerden wij de lofzang tot de Allerhoogste. En als Paulus zegt: Verheugt u heidenen met zijn volk, dan worden wij met die heidenen bedoeld. En omgekeerd mag je dan ook zeggen: Onze gelovige vreugde, de vreugde van de volken, mag tot heil zijn van Israel.

Joden en christenen mogen delen in dezelfde vreugde.

Het is een zeer joodse oprechte opvatting dat de mens goed is. Daar heeft de protestantse traditie moeite mee, want de catechismus ging immers uit van de onvolkomenheid van de mens.

Het is ook een zeer joodse opvatting dat de aanwezigheid van God een bron van vreugde is. Maar in de protestantse traditie is God veelal een boeman geweest. Misschien ligt daar wel een opdracht, misschien ligt hier wel een taak voor ons tegenover de God van Israel, dat wij dat boeman beeld van God durven afbreken, en dat we ook wat meer afstand nemen van die onvolkomenheid in ons. Wat meer afstand nemen van het zware, neagtieve denken, wat dat zware en negatieve is meestal de ergste blokkade om vreugde te kunnen ervaren.

Het is een wat betogende preek geworden, gemeente. Om vast te kunnen houden wat we gevonden hebben herhaal ik een paar kernzinnen. Maar voordat ik daarmee afsluit eerst nog een nieuwsgierige vraag. Zou Jezus ooit gelachen hebben van vreugde?

.....

Iemand gaf op die vraag ooit dit antwoord: Of Jezus ooit van vreugde heeft gelachen? Ik zou het niet weten. Wat ik wel weet dat ik het aan Hem te danken heb, dat ik weer kan lachen. En ook in dit vreugdevolle antwoord proef ik Gods goedheid.

De kern is dit tenslotte: Vreugde is een opdracht, maar dan geen goedkope, maar echte vreugde. Vreugde kenmerkt zich in extase, in bescheidenheid en in het beamen van Gods goedheid. En tenslotte: Vreugde is, dat je achter alle dingen de horizon van Gods genade durft en blijft zien.

HALLELUJA. AMEN